

Irina

Irla Nyikoláj Tyihonov

AZ ISMERETLEN férfi ott állt zihálva, bosszúsan és zavartan.

— Alig találtam meg magukat. Ebben a sötétben az ember a maga házát se találná, — mondta s a havat veregette a sapkájáról. — Ez hát a szülőotthon, ugye?

— Ez — felelték. — Miről van szó, elvtárs?

— Miről van szó! Egy aszszony vajudik ott a sikátorban. Arról van szó...

— És maga kicsoda?

— Én ép arra jártam. Az éjjeli váltásról jövök. Siessünk. Megmutatom az utat maguknak. Micsoda eset!... Megyek az utcán, az meg ott fekszik és senki sincs mellette, rajtam kívül... Én pedig nem vagyok bába.

Perc múlva Irina, a szanitéc és a hírhozó már gyorsan haladtak a hóbuckák között. A sötétség sűrű volt. A házak úgy meredeztek, akár a sziklák. Sehol semmi fénysugár. Sepert a hóvihar, gomolyogtak a hópelyhek a sötétben, úgy rémlett, mintha lopakodó alakok áttetsző, hideg, fúrge árnyai suhannának át az utcán.

Leültek egy hóbuckára, hátal egymásnak támaszkodtak.

Finom, egyenletes, egyre erősödő bűgás közeledett. Fejüket behúzták a válluk közé. Valahol a sarok mögött vörös lángnyelv csapott fel és robbanás döreje vágott végig az utcán. Az egyik házról jégcsapok hulltak le és csengve törtek szét odalent.

— Jaj, csak el ne találja valami! — rebegte Irina.

— Nem, ő a másik oldalon van, ott keresse — mondta a hírhozó. — Ott ni! a lámpaoszlop mögött. De én megyek. Micsoda ítéletidő! Majd ledönti az embert a lábáról.

Irina nem sokat értett egy szülés vezetéséhez. Sokszor volt már ügyeletes a szülőnők felvételénél, de most ki kellett mennie az éjszakába, ahol gránátok robbannak, megkezesni azt a vajudó aszszonyt, segíteni rajta mindenáron. Nem volt mire várni. Senki más nem jön segíteni. Szuroksötét éjszaka. Hóvihar, fagy, lövöldözés. Csattogva, sívítva húztak el feje fölött egymásután a gránátok. Irina egyik hóbuckától a másikig futott, vele a szanitéc; a lány meg-megállt, figyelt.

Onnan jobbfelől nyöszörgés hallatszott. Odarohantak és

ahogyan az az ember mondta: a lámpaoszlop mögött a zárt kapu tövében, szorosán a falhoz támaszkodva egy asszony ült a hóban. Irina térdre rogyott előtte, bele a hóba. És az asszony megragadta a kezét, forró, remegő szorítással.

Igen, ezt az asszonyt már késő volt a szülőotthonba szállítani: most szült. A hóban szült, vaksötét téli éjszakán, amit meg-megvilágítottak a robbanó lövedékek villanásai. Irina hátrapillantott. Olyan volt az egész, mint egy komor mese. A hó a nyakába hullt, erős széllelkések csapták meg az arcát, a keze megdermedt, a szíve úgy vert izgalmában, hogy halotta a zakatolását. Ugy rémlett, Leningrád nincs is, hanem ez itt végig vad, sötét pusztaság, ahol a téli fürgeteg szánt és ellenséges lövedékek sivítanak bele a szurokszínű sűrűbe. Hiábavaló volna ezen a bezárt, megláncolt kapun kopogni, hiábavaló volna hívni valakit: az utca kihalt. Meglehet, egész reggelig lélek se megy rajta végig.

Es itt, ebben a sötétségben, ezen a szél ellen mindenfelől védtelen helyen új élet születik. Még kell menteni, ki kell ragadni a hideg, a szélvihar és a harc karmaiból. Ő már nem is hallotta a lövéseket és robbanásokat. Az asszonyhoz hajolt úgy, mintha a szobában

történnék az egész. Úgy, mint máskor...

Magasra emelte a gyereket, mintha meg akarná mutatni a sötétségbe burkolt nagy városnak. Melléhez szorította, bundájába takarta, s vitte, vitte ezt a forró, szipogó életet. Ment a havon, amelyet még nem érintett emberi láb.

Mögötte, a szanitéctól támogatva, mint valami nagy, borzas madár, ott vánszorgott az asszony. Lerogyott a hóbuckákra, cserepes szája azt sutogta: „Majd én magam...” A szanitéc is kimerülve, halálos fáradtan egyre csak azt hajtogatta: „Mindjárt ott leszünk.”

A fürgeteg csomóstul szórta arcukba a száraz havat. Valahol egy becsapódás mennydörgepszerű robaja után zápor módjára omlottak az üvegcserepek. Ők csak mentek, mint akik legyőzték az éjszakát, a hóvihart, az ágyútüzet. Ha kellett volna, végimentek volna az egész városra, magukkal hordozva ezt a kicsi új embert, aki oly csodálatos órában jelent meg a világban.

Az anya már tudta, hogy kislánya született. Néha a gyereket vivő Irina felé kinyújtotta kezét.

S végül megérkeztek a szülőotthonba. És amikor az asszony már az ágyban feküdt és mindannyian ott sürgölődtek

körülbírt, hogy kényelmesen elhelyezzék, akkor magához hívta Irinát és szigorún, szinte nyersen megkérdezte tőle.

— Hogy hívnak?

— Arra miért kíváncsi? — kérdezte Irina.

— Tudni akarom!

— Irina vagyok. De miért kell a nevedet tudnia?

— Rólad nevezem el a lányo-

mat, hogy emlékezzék rád. Szívemből köszönöm neked, Irina! És háromszor megcsókolta. Majd a csecsemő felé fordult, azóta azt már fehérbe pólyálták.

— Irina!...

Ez neki szólt, az új Irinának. Most szólította először a nevéen. És mosolygott.

Fordította Gellért György

PROVINCIÁINK és kritikusaink több évnvt tünédés után váratlanul eljutottak Cocteau tiszteletéig és szolgálatáig, a költőnek nemrégiben két színdarabját is játszották Pesten, a „Rettenetes szülők”-et és a „Szent szörnyelegek”-et, — Párizsban viszont megindult a Cocteau-revizió: Claude Mauriacnak most jelent meg „Cocteau, vagy a hazugság igazsága” című támadó könyve, amely ellen Henri Hell vonult fel nagyobb tanulmánnyal a „Fontaine”-ben, az új irodalmi folyóiratban.

Cocteau megérte, hogy Edmond Rostand-hoz hasonlíttják, üresnek és csillogónak bélyegzik. S végső soron már-már nem is róla esik szó, inkább arról, amit képzisel: a hamis irodalomról. Az ál-irodalomról, a hazug irodalomról.

Felmerül a kérdés, hogy a sok cicoma és grimasz között mi a költő saját tulajdona és mi tartozik az emberiségre, — így fogalmazza a vádat Claude Mauriac. Mert komoly vád ez, — Mauriac elsősorban Cocteau-t tartja felelősnek az irodalom megromlásáért; az igazság, a valóság, a hitelesség elherdáltsáért s e régi erények helyett a hazugság, az eszményítés, a pátosz-mérgező rangjáért.

A védelem, Henri Hell erre így felel: Az olvasók és a kritikusok legnagyobb része nem hajlandó Cocteauban mást, többet látni, mint egy ragyogó maszket. Ezt az álarcot nézik s nem pillantanak mögéje. Munkáinak szabálytalansága elfedi előlük a lényegét. A költők félreismerhetők. Cocteau életműve nem piruettek sora s nem mesterségbeli ügyeskedés, ezt az életművet belső nagyság és igazi tragikum jutt. A csillogás és az álhatatlanság titkos sebet takar: a hataláfélelmet, a megemmisülés bizonyosságát. Cocteau sokjéte kísérletezése a ragyogó külső alatt tragikus erőfeszítés.

Ag ellenfél, Claude Mauriac sem tagadja a támadott költő értékeit, könyvében szép portrért rajzol Cocteaúról. A Plain-Chant költője már első írásában elfordul a realitástól s minden banalitástól, — a természetfeletti iránt érdeklődik. Abban az erőfeszítésben, hogy elszabaduljon a földtől, három eszköz segít: az álom, mely átalakítja a valóságot; a szerelem, mely a pillanatot örökkévalóságra tanít; s végül az óptum, mely kiszabadít az időből. De itt hangzik el Mauriac vádja: Cocteau hazudik. Hazudik hitűségből és gyönyörködésből. Hazudik, amikor ragyogó szavakkal angyalokat idéz énekben. Hazudik, mert mindebben, angyalokban és természetfölöttiben, Cocteau nem hisz. Becsapja az olvasót és saját magát, amikor tisztaságról beszél és ugyanakkor nyakig benne ül a tisztátalanságban és a mesterség jogásaiban. Becsapja magát, mert nem mer szembenézni sorsával, nem vállalja ezt a sorsot alázattal, s nem látja meg maga körül a tesújtó valóságot.

Az ember és a mű között mindig szakadék van, s a kritika legyen olyan ragyogó tükör, amely ne az alkotót, de az életmű-titkos szépségeit és gazdagságát mutatja fel, — így hangzik a védelem zárótétele.

Eddig a Cocteau-pőr.

Lényege a hamis irodalom problémája. A hamis elbálasztása az igaztól. Ami Cocteau illert, — bizonyos, hogy a Plain-Chant költet versei szépek, bizonyos, hogy a Les enfants terribles izgalmas és meghökkentő vallomás a gyerekkorról, de az is bizonyos, hogy Cocteau életműve a ragyogó héj mögött mégis romlékony gyümölcs.